

Suvestinė redakcija nuo 2012-01-22 iki 2013-02-20

Įsakymas paskelbtas: Žin. 2009, Nr. [18-717](#), i. k. 1092330ISAK0003D-66

LIETUVOS RESPUBLIKOS ŽEMĖS ŪKIO MINISTRO
Į S A K Y M A S

**DĖL GYVULIŲ SKERDENŲ KLASIFIKAVIMO IR ŽENKLINIMO KONTROLĖS
TAISYKLIŲ PATVIRTINIMO**

2009 m. vasario 6 d. Nr. 3D-66
Vilnius

Vadovaudamasis Europos Sąjungos Komisijos 2008 m. gruodžio 10 d. reglamentu (EB) Nr. 1249/2008, kuriuo nustatomos išsamios Bendrijos galvijų, kiaulių ir avių skerdenų klasifikavimo skalių taikymo ir pranešimo apie tų skerdenų kainas taisyklės (OL 2008 L 337, p. 3), ir atsižvelgdamas į Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2001 m. birželio 25 d. įsakymą Nr. 217 „Dėl skerdenų klasifikavimo sistemos administravimo ir kontrolės“ (Žin., 2001, Nr. [57-2056](#); 2008, 2009, Nr. 128-5575),

Preambulės pakeitimai:

Nr. [3D-29](#), 2012-01-17, Žin., 2012, Nr. 10-411 (2012-01-21), i. k. 1122330ISAK0003D-29

t v i r t i n u Gyvulių skerdenų klasifikavimo ir ženklavimo kontrolės taisyklės (pridedama).

ŽEMĖS ŪKIO MINISTRAS

KAZYS STARKEVIČIUS

PATVIRTINTA
Lietuvos Respublikos žemės ūkio
ministro 2009 m. vasario 6 d.
įsakymu Nr. 3D-66

GYVULIŲ SKERDENŲ KLASIFIKAVIMO IR ŽENKLINIMO KONTROLĖS TAISYKLĖS

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Gyvulių skerdenų klasifikavimo ir ženklinimo kontrolės taisyklės (toliau – taisyklės) nustato gyvulių skerdenų klasifikavimo ir ženklinimo kontrolės reikalavimus.

2. Šios taisyklės taikomos skerdykloms, kurios pagal Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2001 m. birželio 25 d. įsakymą Nr. 217 „Dėl skerdenų klasifikavimo sistemos administravimo ir kontrolės“ (Žin., 2001, Nr. [57-2056](#); 2008, 2009, Nr. 128-5575) klasifikuoja kiaulių ir galvijų skerdenas.

Punkto pakeitimai:

Nr. [3D-29](#), 2012-01-17, Žin., 2012, Nr. 10-411 (2012-01-21), i. k. 1122330ISAK0003D-29

3. Gyvulių skerdenų klasifikavimo ir ženklinimo kontrolę vykdo Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnyba. Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos darbuotojai, vykdantys gyvulių skerdenų klasifikavimo ir ženklinimo kontrolę (toliau – kontrolieriai), turi turėti gyvulių skerdenų vertintojo kvalifikaciją patvirtinantį dokumentą ir kelti kvalifikaciją pagal Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktoriaus patvirtintą kontrolierių kvalifikacijos kėlimo tvarką. Taip pat Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktorius turi užtikrinti kontrolierių tikrinamų gyvulių klasifikavimo ir ženklinimo kontrolės objektų rotaciją rajonų lygiu ne mažiau kaip du kartus per metus ir kontrolierių keitimąsi informacija bei patirtimi apie gyvulių skerdenų klasifikavimo ir ženklinimo kontrolės rezultatus (susitikimai, susirinkimai, konferencijos, praktiniai tyrimai ir pan.) tarpusavyje bei su kitų valstybių narių specialistais, vykdančiais gyvulių skerdenų klasifikavimo ir ženklinimo kontrolę.

Punkto pakeitimai:

Nr. [3D-841](#), 2009-11-05, Žin., 2009, Nr. 134-5866 (2009-11-10), i. k. 1092330ISAK003D-841

Nr. [3D-29](#), 2012-01-17, Žin., 2012, Nr. 10-411 (2012-01-21), i. k. 1122330ISAK0003D-29

4. Šiose taisyklėse vartojama sąvoka:

Gyvulių skerdenų vertintojas (toliau – vertintojas) – skerdyklos darbuotojas, turintis gyvulių skerdenų vertintojo kvalifikaciją patvirtinantį dokumentą ir privalantis kvalifikaciją kelti ne rečiau kaip kartą per metus.

Kitos šiose taisyklėse vartojamos sąvokos suprantamos taip, kaip jas apibrėžia 2008 m. gruodžio 10 d. Komisijos reglamentas (EB) Nr. 1249/2008, kuriuo nustatomos išsamios Bendrijos galvijų, kiaulių ir avių skerdenų klasifikavimo skalių taikymo ir pranešimo apie tų skerdenų kainas taisyklės (OL 2008 L 337, p. 3).

II. GALVIJŲ SKERDENŲ KLASIFIKAVIMO IR ŽENKLINIMO KONTROLĖ

5. Kontrolės metu tikrinant galvijų skerdenų klasifikavimą ir ženklinimą, vadovaujamosi 2007 m. spalio 22 d. Tarybos reglamentu (EB) Nr. 1234/2007, nustatančiu bendrą žemės ūkio rinkų organizavimą ir konkrečias tam tikriems žemės ūkio produktams taikomas nuostatas (OL 2007 L 299, p. 1), su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2010 m. gruodžio 15 d. Tarybos reglamentu (ES) Nr. 1234/2010 (OL2010 L346, p. 11) ir reglamentu (EB) Nr. 1249/2008.

Punkto pakeitimai:

Nr. [3D-29](#), 2012-01-17, Žin., 2012, Nr. 10-411 (2012-01-21), i. k. 1122330ISAK0003D-29

6. Skerdyklose, kurios įtrauktos į klasifikuojančių skerdyklų sąrašą, tvirtinamą žemės ūkio ministro įsakymu, kontrolė turi būti atliekama be išankstinio perspėjimo ne rečiau kaip du kartus per tris mėnesius. Jose kontrolierius tikrina 40 atsitiktinai parinktų suklasifikuotų ir suženklintų galvijų skerdenų. Jeigu kontrolės metu skerdykloje randama mažiau nei 40 galvijų skerdenų, tikrinamos visos rastos, bet ne mažiau kaip 20 skerdenų.

7. Skerdyklose, kurios nėra įtrauktos į klasifikuojančių skerdyklų sąrašą, tvirtinamą žemės ūkio ministro įsakymu, kontrolė turi būti atliekama be išankstinio perspėjimo ne rečiau kaip kartą per tris mėnesius. Jose kontrolierius tikrina 20 atsitiktinai parinktų galvijų skerdenų.

8. Kontrolierius tikrina:

8.1. galvijo skerdenos:

8.1.1 kategoriją;

8.1.2. raumeningumo klasę;

8.1.3. riebumo klasę;

8.2. skerdenos ženklavimo spaudu ar etiketės duomenų atitikimą su įrašais, nurodytais Galvijų skerdenų klasifikavimo protokole, kurio forma patvirtinta Galvijų įkainojimo pagal skerdenų svorį ir kokybę taisyklėse, patvirtintose Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2001 m. lapkričio 7 d. įsakymu Nr. 381 (Žin., 2001, Nr. [95-3374](#); 2005, Nr. 139-5032; 2009, Nr. [52-2057](#));

8.3. ne mažiau kaip 10 sąskaitų faktūrų, siekiant patikrinti, ar galvijo augintojui (pardavėjui) buvo išsiųsta informacija (raštu ar elektroniniu būdu) apie galvijo skerdenų klasifikavimo rezultatus (nepriklausomai nuo to, ar buvo apmokėta pagal gyvą svorį, ar pagal skerdenos svorį ir kokybę, ar klasifikuota gražintiniais pagrindais skersto galvijo skerdena) ir pinigų kiekį, kurį augintojas būtų gavęs už parduotą galviją, jei šis būtų nupirktas pagal skerdenos svorį ir kokybę. Šio patikrinimo rezultatai rašomi į Gyvulių skerdenų klasifikavimo ir ženklavimo pažymą (3 priedas);

8.4. ar skerdenų svoriai fiksuojami automatiškai svarstyklėmis (ne suvedami rankomis) ir ar jos turi galiojantį patikros spaudą;

8.5 ar galioja vertintojo kvalifikaciją patvirtinantis dokumentas.

Punkto pakeitimai:

Nr. [3D-29](#), 2012-01-17, Žin., 2012, Nr. 10-411 (2012-01-21), i. k. 1122330ISAK0003D-29

9. Klasifikavimo klaidos, nustatant kiekvieną galvijo skerdenos kokybės rodiklį – kategoriją, raumeningumo bei riebumo klases, neturi viršyti 10 proc. nuo kontrolei atrinktų skerdenų skaičiaus.

10. Jeigu nustatant vieną iš galvijo skerdenos kokybės rodiklių, klaidų nebuvo padaryta ar padaryta mažiau, nei numatyta šių taisyklių 9 punkte, tai nustatant kitus kokybės rodiklius leistinų klaidų skaičius gali būti didesnis viena klaida.

11. Klasifikuojant galvijų skerdenas neleidžiama suklysti:

11.1. nustatant galvijo skerdenos kategoriją pagal lytį tarp A, B, C ir D, E kategorijų;

11.2. per dvi raumeningumo ar riebumo klases (Pvz., P-R, 5-3);

11.3. ženklinant skerdenas spaudu arba etiketėmis pagal Skerdenų klasifikavimo protokolo duomenis.

12. Jei kontrolės metu nustatoma, kad klasifikuojant ir ženklinant galvijų skerdenas buvo suklysta daugiau kartų, negu numatyta šių taisyklių 9 ir 10 punktuose, arba padaryta bent viena neleistina klaida, nurodyta šių taisyklių 11 punkte, ne vėliau kaip per mėnesį turi būti atlikta pakartotinė galvijų skerdenų klasifikavimo kontrolė skerdykloje.

Punkto pakeitimai:

Nr. [3D-29](#), 2012-01-17, Žin., 2012, Nr. 10-411 (2012-01-21), i. k. 1122330ISAK0003D-29

III. KIAULIŲ SKERDENŲ KLASIFIKAVIMO IR ŽENKLINIMO KONTROLĖ

13. Kontrolės metu tikrinant kiaulių skerdenų klasifikavimą bei ženklinimą, vadovaujamosi reglamentu (EB) Nr. 1234/2007 ir reglamentu (EB) Nr. 1249/2008.

14. Skerdyklose, kurios įtrauktos į klasifikuojančių skerdyklų sąrašą, tvirtinamą žemės ūkio ministro įsakymu, kontrolė turi būti atliekama be išankstinio perspėjimo ne rečiau kaip du kartus per tris mėnesius. Jose kontrolierius tikrina 40 atsitiktinai parinktų suklasifikuotų ir suženklintų kiaulių skerdenų. Jeigu kontrolės metu skerdykloje randama mažiau nei 40 kiaulių skerdenų, tikrinamos visos rastos, bet ne mažiau kaip 20 skerdenų.

15. Skerdyklose, kurios nėra įtrauktos į klasifikuojančių skerdyklų sąrašą, tvirtinamą žemės ūkio ministro įsakymu, kontrolė turi būti atliekama be išankstinio perspėjimo ne rečiau kaip kartą per tris mėnesius. Jose kontrolierius tikrina ne mažiau kaip 20 atsitiktinai parinktų kiaulių skerdenų.

16. Kontrolierius tikrina:

16.1. ar tinkamai parinkta vertinimo vieta skerdenoje:

16.1.1. tarp 3 ir 4 juosmens slankstelių (vertinant „Fat-o-meat’er“) (juosmens slanksteliai ir šonkauliai pradedami skaičiuoti nuo užpakalinės skerdenos dalies);

16.1.2. tarp 3 ir 4 šonkaulių (vertinant „Fat-o-meat’er“);

16.2. atstumą nuo nugaros (stuburo) padalijimo linijos:

16.2.1. 8 cm (vertinant „Fat-o-meat’er“);

16.2.2. 6 cm (vertinant „Fat-o-meat’er“);

16.3. zondo įvedimo kampą (vertinant „Fat-o-meat’er“);

16.4. skerdenos ženklavimo spaudu ar etiketės duomenų atitikimą su duomenimis, nustatytais raumeningumo nustatymo prietaisu arba Kiaulių skerdenų klasifikavimo protokole, kurio forma patvirtinta Kiaulių įkainojimo pagal skerdenų svorį ir kokybę taisyklėmis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2001 m. gruodžio 28 d. įsakymu Nr. 464 (Žin., 2002, Nr. [1-18](#); 2008, Nr. [146-5883](#));

16.5. skerdenos svorį (2 skerdenų pasirinktinai);

16.6. ne mažiau kaip 10 sąskaitų faktūrų, siekiant patikrinti, ar kiaulių augintojui (pardavėjui) buvo išsiųsta informacija (raštu ar elektroniniu būdu) apie kiaulių skerdenų klasifikavimo rezultatus (nepriklausomai nuo to, ar buvo apmokėta pagal gyvą svorį, ar pagal skerdenos svorį ir kokybę, ar klasifikuota gražintiniais pagrindais skerstos kiaulių skerdenos) ir pinigų kiekį, kurį augintojas būtų gavęs už parduotas kiaules, jei šios būtų nupirktos pagal skerdenos svorį ir kokybę. Šio tikrinimo rezultatai surašomi į Gyvulių skerdenų klasifikavimo ir ženklavimo pažymą (3 priedas);

16.7. ar skerdenų svoriai fiksuojami automatiškai svarstyklėmis (ne suvedami rankomis) ir ar jos turi galiojantį patikros spaudą;

16.8. ar galioja vertintojo kvalifikaciją patvirtinantis dokumentas.

Punkto pakeitimai:

Nr. [3D-29](#), 2012-01-17, Žin., 2012, Nr. 10-411 (2012-01-21), i. k. 1122330ISAK0003D-29

17. Klasifikavimo klaida laikoma, kai suklystama šiose vertinimo srityse:

17.1. per vieną šonkaulį ar slankstelį, parenkant vertinimo vietą;

17.2. daugiau nei per 1 cm, parenkant atstumą nuo nugaros (stuburo) padalijimo linijos;

17.3. įvedant zondą (jei raumeningumo nustatymo prietaisas jį turi) ne statmenu kampu, o dūrio paklaida didesnė nei 15⁰ kampas (zondas turi būti duriamas 90⁰ kampu į skerdenos paviršių).

18. Klasifikavimo klaidos, nustatant kiekvieną iš vertinimo sričių vertinimo vietą, atstumą nuo nugaros padalijimo linijos bei zondo įvedimo kampą neturi viršyti 10 proc. nuo kontrolei atrinktų skerdenų skaičiaus.

19. Jeigu nustatant vieną iš vertinimo sričių, klaidų nebuvo padaryta ar padaryta mažiau, nei numatyta šių taisyklių 18 punkte, tai nustatant kitas vertinimo sritis gali suklysti ir viena klaida daugiau.

20. Klasifikuojant kiaulių skerdenas neleidžiama suklysti:

20.1. daugiau nei per vieną šonkaulį ar slankstelį, parenkant vertinimo vietą

20.2. ženklinant skerdenas kitaip, negu nurodyta Skerdenų klasifikavimo protokole;

20.3. sveriant skerdeną.

21. Jei kontrolės metu nustatoma, kad klasifikuojant ir ženklinant kiaulių skerdenas buvo

suklysta daugiau kartų, nei numatyta šių taisyklių 18 ir 19 punktuose, arba padaryta bent viena neleistina klaida, nurodyta šių taisyklių 20 punkte, ne vėliau kaip per mėnesį turi būti atlikta pakartotinė kiaulių skerdenų klasifikavimo kontrolė skerdykloje.

Punkto pakeitimai:

Nr. [3D-29](#), 2012-01-17, *Žin.*, 2012, Nr. 10-411 (2012-01-21), i. k. 1122330ISAK0003D-29

IV. KLASIFIKAVIMO IR ŽENKLINIMO KONTROLĖS REZULTATAI

22. Kontrolierius, atlikęs patikrą užpildo Galvijų skerdenų klasifikavimo ir ženklavimo kontrolės protokolą (1 priedas) ir/arba Kiaulių skerdenų klasifikavimo ir ženklavimo kontrolės protokolą (2 priedas) (toliau – kartu vadinama protokolai).

23. Remiantis 22 punkte nurodytais protokolais, kontrolierius surašo Gyvulių skerdenų klasifikavimo ir ženklavimo kontrolės pažymą(3 priedas) (toliau – pažyma) 2 egz., kurios vienas egzempliorius paliekamas skerdyklai (prie jos pridedamos ir 22 punkte nurodytų protokolų kopijos).

24. Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba 22 ir 23 punktuose nurodytus protokolus ir pažymas saugo teisės aktuose nustatyta tvarka ne trumpiau kaip 5 metus.

Punkto pakeitimai:

Nr. [3D-841](#), 2009-11-05, *Žin.*, 2009, Nr. 134-5866 (2009-11-10), i. k. 1092330ISAK003D-841

25. Jeigu kontrolierius randa 11.3 ir 20.2 punktuose nurodytas klaidas, vertintojas skerdenos ženklavimą privalo ištaisyti pagal kontrolieriaus pastabas.

26. Jei atliekant pakartotinę klasifikavimo ir ženklavimo kontrolę pagal 12 ir/ar 21 punktus nustatoma kad klasifikuojant galvijų ir/arba kiaulių skerdenas buvo suklysta daugiau kartų negu leista arba padarytos neleistinos klaidos, tikrintas vertintojas netenka teisės vykdyti gyvulių skerdenų klasifikavimo, kol nebaigs pakartotinai kvalifikacijos kėlimo kursų.

27. Kontrolierius apie 26 punkte nurodytą atvejį, raštu per dvi darbo dienas informuoja (pridedant pažymos kopiją) Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministeriją kurios įgalioti asmenys išnagrinėja gautą informaciją ir, esant reikalui, surašo skerdyklai administracinio teisės pažeidimo protokolą.

28. Jeigu tikrinant skerdyklą trečią kartą iš eilės nustatoma, kad klasifikuojant galvijų ir/arba kiaulių skerdenas buvo suklysta daugiau kartų negu leista arba padarytos neleistinos klaidos, tikrintas vertintojas netenka teisės vykdyti gyvulių skerdenų klasifikavimo, kol pakartotinai neįgys gyvulių skerdenų klasifikavimo kvalifikacijos ir gaus tai patvirtinantį dokumentą.

29. Kontrolierius apie 28 punkte nurodytą atvejį per dvi darbo dienas raštu (pridedant pažymos kopiją) informuoja Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministeriją ir mokymo instituciją(išdavusią gyvulių skerdenų vertintojo kvalifikaciją patvirtinantį dokumentą). Mokymo institucija išnagrinėja gautą informaciją ir, esant reikalui, anuliuoja nurodyto vertintojo kvalifikaciją patvirtinantį dokumentą. Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos įgalioti asmenys išnagrinėja gautą informaciją ir, esant reikalui, surašo skerdyklai administracinio teisės pažeidimo protokolą.

V. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

30. Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba, gavusi fizinių ar juridinių asmenų skundus dėl skerdenų vertinimo, ne vėliau kaip per 7 darbo dienas privalo patikrinti vertintojo darbą.

Punkto pakeitimai:

Nr. [3D-841](#), 2009-11-05, *Žin.*, 2009, Nr. 134-5866 (2009-11-10), i. k. 1092330ISAK003D-841

31. Ginčai dėl šių taisyklių įgyvendinimo sprendžiami teisės aktų nustatyta tvarka.

32. Asmenys, pažeidę šių taisyklių reikalavimus, atsako teisės aktų nustatyta tvarka.

Gyvulių skerdenų klasifikavimo ir
ženklavimo kontrolės taisyklių
1 priedas

(Protokolo formos pavyzdys)

GALVIJŲ SKERDENŲ KLASIFIKAVIMO IR ŽENKLINIMO KONTROLĖS

PROTOKOLAS NR. _____

1. Skerdyklos pavadinimas ir adresas _____
2. Kontrolierius _____
3. Vertintojas _____
4. Kontrolės data _____
5. Kontrolės dieną rastų skerdenų skaičius _____
6. Patikrinta suklasifikuotų skerdenų _____

Vertintojo suklasifikuotos skerdenos					Kontrolieriaus klasifikavimo rezultatai				
Eil. Nr.	Skerdimas Nr.	Kategorija	Raumeningumo klasė	Riebumo klasė	Kategorija	Raumeningumo klasė	Riebumo klasė	Ženklavimo teisingumas	Pastabos

7. Kontrolės metu nustatyta vertintojo klaidų ....., iš jų:

- leistinių klaidų
neleistinių klaidų

Tikrino _____
(parašas)

_____
(vardas, pavardė)

Su tikrinimo rezultatais
susipažinau _____
(parašas)

_____
(vardas, pavardė)

_____

Tikrino

_____
(parašas)

_____
(vardas, pavardē)

Su kontrolēs rezultatais
susipažinau

_____
(parašas)

_____
(vardas, pavardē)

Priedo pakeitimai:

Nr. [3D-841](#), 2009-11-05, Žin., 2009, Nr. 134-5866 (2009-11-10), i. k. 1092330ISAK003D-841

Gyvulių skerdenų klasifikavimo ir
ženklinimo kontrolės taisyklių
3 priedas

(Gyvulių skerdenų klasifikavimo ir ženklinimo kontrolės pažymos formos pavyzdys)

GYVULIŲ SKERDENŲ KLASIFIKAVIMO IR ŽENKLINIMO KONTROLĖS

PAŽYMA

200 ____ m. _____ mėn. _____ d. Nr. _____

_____
(surašymo vieta)

Skerdyklos pavadinimas ir adresas _____

Kontrolierius _____

Vertintojas _____

Tikrinimo metu nustatyta:

_____
_____
_____

Išvados:

_____
_____
_____

Pridedama ..... skerdenų klasifikavimo ir ženklinimo kontrolės protokolas Nr.

_____

Tikrino

_____
(parašas)

_____
(vardas, pavardė)

Su tikrinimo rezultatais
susipažinau

_____
(parašas)

_____
(vardas, pavardė)

_____

Pakeitimai:

1.

Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija, Įsakymas

Nr. [3D-841](#), 2009-11-05, Žin., 2009, Nr. 134-5866 (2009-11-10), i. k. 1092330ISAK003D-841

Dėl žemės ūkio ministro 2009 m. vasario 6 d. įsakymo Nr. 3D-66 "Dėl Gyvulių skerdenų klasifikavimo ir ženklinimo kontrolės taisyklių patvirtinimo" pakeitimo

2.

Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija, Įsakymas

Nr. [3D-29](#), 2012-01-17, Žin., 2012, Nr. 10-411 (2012-01-21), i. k. 1122330ISAK0003D-29
Dėl žemės ūkio ministro 2009 m. vasario 6 d. įsakymo Nr. 3D-66 "Dėl Gyvulių skerdenų klasifikavimo ir ženklavimo kontrolės taisyklių patvirtinimo" pakeitimo